8

DE ŒDEMATE.

THESES

ANATOMICO-CHIRURGICÆ,

Quas, DEO JUVANTE, & Præside M. TUSSANO BORDENAVE, Artium & Chirurgiæ Magistro, Scholarum antiquo Præposito, Professore Regio, Regiæ Chirurgorum Academiæ Consiliario, & pro commercio extraneo Secretario, Academiæ Florentinæ socio, *tueri conabitur*, FRANCISCUS LE MONNIER, *Parisinus, in almâ Universitate Parisiensi artium liberalium Magister : Theseos author.*

PARISIIS,

IN REGIIS CHIRURGORUM SCHOLIS;

Die Sabbati, 7ª. mensis Septembris, à sesqui-secundâ post meridiem ad septimam. Anno R. S. H. 1765.

PRO ACTU PUBLICO
ET
MAGISTERII LAUREA.

Typis P. AL. LE PRIEUR, Regii Chirurg. Collegii Typographi.

M. DCC. LXV.

H

D. O. M.

DE ŒDEMATE.

THESES

ANATOMICO-CHIRURGICÆ.

ITA conſtitutum eſt à naturâ corpus humanum, ut ſanitate non ſemper gaudeat. Modò turbatur ordo, quo diverſa hujus-ce mirandæ machinæ inſtrumenta moventur; languent & contabeſcunt corporis functiones; inordinatè agitur œconomia animalis : aucto ſanguinis circuitu, velociùs impelluntur liquores, intrà vaſorum anguſtias ingurgitantur, hærent, mutantur; imminuto ejuſdem motu, ſtagnant, & morâ varias morborum anſas producunt : ſic corpus unde quàque premit innumera malorum caterva.

INTER morbos ab imminuto fluidorum motu frequentiùs oritur œdema; de ipſo dicturi tegumentorum communium anatomen exponemus.

§. I.

Tegumenta communia duo tantùm numerantur, cutis & membrana adipoſa; exterior illa totum corporis habitum obtegit; pro diverſis partibus vel denſior, vel rarior eſt: hæc verò tenuior priori ſubſternitur.

Cutim quadruplici partium ſerie conflari exiſtimant Anatomici. Prima interior corium ſive cutis dicitur: hæc membrana fortis, craſſa pro diverſitate partium & animalium; omnium generum vaſculis perfuſa, copioſa nervis, extenſionis & contractionis capax, fibris tendineis, vaſculoſis, nervoſis mirè ad modùm complicatis conſtat.

Super exteriorem cutis partem aſſurgunt papillæ, quæ ab expanſione nervorum cutis producuntur: ſublatis cuticulâ, textu que reticulari, conſpiciuntur in linguâ; difficiliùs deteguntur in apice digitorum; in totâ verò corporis ſuperficie per analogiam & uſus demonſtrantur. Hæ autem papillæ, in linguâ animalium faciliùs conſpicuæ, multùm inter ſe differunt ordine & figurâ.

Pars tertia vocatur reticulum cutaneum, vel corpus reticulare Malpighii: ipſius ſubſtantia mollis, mucilaginoſa, cohærens, calore concreſcens, innumeris foraminulis pertuſa, cuticulæ ſubjacens, huicque firmiter adhærens, papillarum baſim inveſtiens, ipſiſque recipiendis accommodata. Dubium eſt utrùm potiùs à cute quam à papillis & cuticulâ pendeat, vel membranam ab aliis diſtinctam efformet: nam ex nervorum exuviis natam eſſe putant alii; alii ex fibrillis diverſimodè intertextis per cutis exteriora excurrentibus conflari volunt; clariſſimus Winſlow ab extremis minutiſſimorum capillarium propaginibus efformari exiſtimat. Ipſi color hominum, & præcipuè nigrities Æthiopum, adſcribuntur.

Hic mirandus cutis apparatus, tenuiſſimâ membranâ contegitur; hinc cuticula ſeu epidermis, vel juxtà veteres cutis efflorescentia. Plus minùs ve craſſa pro diverſis partibus, totum corpus ambiens, cuti firmiter adhærens, magis aut minùs pellucida, nullo ſenſu donata, innumeris perforata poris, minutiſſimis lamellis, quaſi ſquammis arctè tamen cohærentibus, conſtat. Attactu rudiori, compreſſione, calore inſpiſſatur.

Exterius ſulci reperiuntur ibi profundiores, leviores ibi; in apice digitorum ſpirales.

Ea eſt ab Anatomicis deſcripta cutis ſtructura ; verùm ſi attentiùs conſideretur ea pars cutis, quæ corium dicitur, quando vel aëre diſtenditur in Emphyſemate, vel aquâ perfunditur in Œdemate, tunc in textum cellularem reſolvi patet. Corium ergò textus cellularis eſt, & ab eo tantùm diſcrepat, quòd lamellis firmiùs inter ſe cohærentibus, conſtituatur.

Dum corpus obtegit cutis, tactum etiam præſtat per totum corporis ambitum, tamen in apice digitorum præſertim annotandum ; huic ſenſationi præ cæteris dicantur papillæ, cui etiam famulantur variæ cutis partes ; dum enim papillas ambit, ſuſtinet reticulare corpus, faciliùs afficiuntur extrema nervorum ; tactum moderatur cuticula ; hâc ſublatâ ſequitur ſenſatio moleſta ; denſatâ verò tactus deperditur.

Alterum tegumentum commune, membranæ adipoſæ nomine donatur.

Textura ipſius membranacea, diverſimodè intricata, per plurimos loculos habens, diverſæ magnitudinis, inter ſe communicantes. Craſſities varia à multiplici foliorum ſerie pendet : illud textum cuti firmiter adhæret, muſculos generatim pervadit, eorum fibras complectitur, ad interiora progreditur, & cum membranis abdomen & thoracem veſtientibus jungitur : denique per totum corpus extenditur. Hæc probant diſquiſitio anatomica & experientia.

In cellulis ſuccus vel humor oleoſus reperitur, majori vel minori liquiditate donatus, prout in his vel illis cellulis conſideratur.

Cellulas plurima perreptant vaſa ſanguifera folliculos adeuntia ; ex his oriuntur ductus peculiares quibus ſecernitur humor iſte oleoſus, quo cutis à frigoris ſævitiâ deffenditur, muſculorum aliarum que partium flexio ſervatur ; intrà cellulas depoſitus humor loca vacua replet, pulchritudini inſervit ; motum faciliorem præſtat, dolorificum attritum prohibet, ut in plantis pedum, volis manuum : denique penuriæ tempore, corpori alimenta præbet.

§. II.

Tumor mollis, pallidus, frigidus, tactui cedens, ſæpiùs abſque ſenſu, aut cum dolore tenſivo tantùm, à ſero ſanguinis ingurgitato vel effuſo formatus, Œdema dicitur.

Hujus-ce tumoris diverſa natura diſtinctioni aditum faci-

ſem præbet; nam Œdema, vel eſt ſimplex, ſi à parte tantùm ſeroſâ producitur, vel præſentiâ aliorum apoſtematum complicatur, undè nomen apoſtematis retinet, verbi gratiâ, Œdema ereſypelatoſum, Œdema phlegmonoſum; niſi præeat ſenſilis affectio, primitivum; ſubſequens verò habetur, ſi aliquo morbo anteà laboraverit æger. Quod unam vel etiam plures partes occupat, privatum dicitur, & Œdematis nomen retinet; totum verò corporis habitum afficiens, ſeu universale, *anaſarca*, ſeu *leucophlegmatia* audit.

PARS corporis quæ hoc-ce morbo afficitur, vim elaſticam aliquando ſervat, undè poſt compreſſionem, digito factam, priſtinum ferè ſtatum obtinet; aliàs mollitie donatur, & illâ vi elaſticâ privatur; hinc alia Œdematis ſpecies; prior nomine ingurgitationis, altera effuſionis ſeu infiltrationis deſignari poſſunt: in priori caſu intrà vaſa propria; in altero extrà vaſa efformatur Œdema.

NON una ergò eademque hujus-ce mali ſedes, idèoque in textu cellulari non ſemper repetenda.

IN vaſis lymphaticis abundantia partis ſeroſæ & ſtagnatio, vel ejus in textum cellularem infiltratio, ſtatuunt cauſam morbi proximam.

HANC autem ſeri ſtaſim, aut infiltrationem producunt plurimæ cauſæ remotæ, quæ ſunt tùm internæ, ut copia ſeri, fluidorum inſpiſſatio, aut diſſolutio, compreſſio & elaterii vaſorum imminutio: tùm externæ, ut *paluſtrium locorum* vicinia, frigus acre & humidius, vigiliæ, alimentorum viſcoſæ & glutinoſæ indolis nimius uſus, ligaturæ & compreſſiones externæ, ſtrangulatio ab inflammatione membranarum, aut aponevroſium, motus nimius, quies immoderata, aliæque perplurimæ.

ŒDEMATIS naturam multiplex ſignorum ſeries indicat; varia pro variâ ſpecie.

SIGNA commemorativa hîc non omittantur, nam inde diagnoſtica & prognoſtica faciliùs eluceſcunt. Si enim tumor mollis, pallidus, tactui cedens, abſque ſenſu, partis gravitas, cutis plus minuſve tenſa ſigna diagnoſtica cenſentur; tamen ex cognitis rebus morbum antecedentibus, deducitur Œdematis ſpecies, cauſæ dilucidantur, morbi ſtadia evolvuntur; ſic accuratiùs explanatâ morbi naturâ, media Therapeutica certiùs & utiliùs applicantur. A parte affectâ, morbi cauſâ, ætate,

viribus ægri, temporibus & exitu Œdematis deducenda est prognosis.

Sua sunt Œdemati tempora, principium scilicet, incrementum, status & decrementum: at proùt diversimodè percurruntur illa tempora varium finem obtinet: hinc si lympha stagnans vias circulationis remeet, symptomatum minutione, resolutio: si aucto sanguinis motu in parte oriatur inflammatio, quandoque, licet rariùs, sequitur suppuratio: si mors partis eveniat, gangræna: si, humore subtiliori evanescente, materies crassior remaneat, induratio: si, vasorum viam subitò repetat materia, delitescentia. Inter hos exitus, frequentior est resolutio; sæpe accidit gangræna; raro fit suppuratio legitima. Resolutiò ergò, quantùm potis est, tentanda; præcavendæ que suppuratio & gangræna. Hinc, præter indicationes generales, prodiverso Œdematis exitu, varia etiam adhibenda curationis norma.

Tria in œdematis curatione observanda veniunt:

1°. Exitum facilem serosæ parti præbere.

2°. Omnes causas quibus humor affluit, vel illius reditus impeditur, tollere.

3°. Partes corroborare, tùm ut humor stagnans expellatur, tùm ut novi humoris affluxus impediatur.

I. Parti serosæ stagnanti exitus conciliatur per urinas, per alvum aut sudores.

Urinas promovent plantæ diureticæ, ut aquifolium, enula campana, eryngium, fructus alkekengi, &c.; nitrum purificatum, crystallum minerale, sal mirabile Glauberi, nec non arcanum duplicatum, minori dosi administratum, millepedes, aliaque; quibus ptisanæ, boli, succi, opiata componuntur,

Purgantia hydragoga alvum relaxant; sorbitiones viperinæ, ptisana cum milio & caricis composita, sarsæparillæ, sassafras, guiaci, decocta sudores provocant. Per hanc aut illam viam, quandoque per plures, simul, prout fert morbi natura, aut ægrotantis indoles, evacuatio sollicitanda.

II. Licet sæpiùs remediis modò præscriptis feliciter cedat Œdema, præsertim à causâ internâ ortum, siquidem his removentur morbi causæ, cum tamen quandoque à vitio partis pendeat, fibræque nimiùm laxæ sero stagnanti motam præbeant, tunc utiliter applicantur, decoctum origani, thymi,

saliuncæ, salviæ cum vino vel cum aquâ cui adjungitur paululum aquæ vitæ, aut spiritûs vini; si serum crassius & inspissatum partis ingurgitationem offerat, tunc competunt resolventia spirituosa, ut aqua vitæ camphorata, vel sola vel cum sale ammoniaco immixta, sarmenti lixivium, aquæ thermales, &c. hæc autem non adhibeantur, nisi præeant remedia interna, quibus serum redundans, forâs eliminetur.

Tanta est quandòque partis ingurgitatio, ut vasa distensa atoniâ afficiantur, serumque stagnans repellere nequeant; tunc magis ac magis pars ingurgitata distenditur, rupturæ que videtur proxima. Cum autem rupturam sæpiùs sequatur gangræna, hanc præcavere artis est. Ad hunc finem præstant leviores incisiones hìc & illic institutæ, quibus cellulæ tantùm ad superficiem aperiuntur; his gradatim evacuatur serum, applicatisque spirituosis, aut resolventibus, tonus partis restituitur. Scarificationes, aliæve profundiores incisiones sedulò vitentur; ex his enim subitò collabuntur partes, actioneque vitali orbatæ, gangrænâ afficiuntur.

Œdema ab inflammatione membranarum subsequens, sanguinis missione, topicisque emollientibus, laxantibus, tractandum. Si adsit strangulatio in parte à membranis aut aponevrosibus inflammatis, competunt profundiores incisiones; tunc frustrà in usum vocarentur resolventia, aut spirituosa; modò accidentia pejora aut gangræna sequerentur. Ligaturæ aut compressiones, si adsint, removendæ. Attentè ergò discutiendæ singulæ Œdematis causæ, ut morbus feliciter debelletur.

III. Evanescente sero, pro tertiâ indicatione, corroborantia adhibenda, ut fomentationes aromaticæ cum vino, aqua calcis, aqua vitæ; *cataplasmata cum foliis* sambuci spiritu vini irroratis; vel cum pulpâ asphodeles, cucumeris sylvestris; cataplasmata corroborantia, astringentia, aliaque vasorum actionem stimulantia, frictiones exteriores, & calidæ, motus moderatus. Alimenta corroborantia, carnes assatæ, potus generosi, pro morbi & ægrotantis statu in Œdematis curatione non omittantur.

FINIS.